

gefrustreerde acteurs zijn met een te lange neus en te korte beentjes en derhalve afgekeurd voor het toneel. Even vaak valt mij op dat deze uitspraken afkomstig zijn van gefrustreerde acteurs met een te lange neus en te korte beentjes die het failliet van hun voorstelling op rekening van de recensent schrijven. De onbekwaamheid manifesteert zich dus aan beide zijden.

Gelukkig beschikken we in dit taalgebied over enkel integere en vakbekwame critici die niet alleen het doodse theater te lijf gaan, maar er tevens voor gezorgd hebben dat mensen als Decorte, Bogaerts, Discordia, Art & Pro, Rijnders, Fabre, Oud Huis Stekelbees, Stan, De Tijd en de BMCie belangwekkend werden en zodoende hebben bijgedragen tot de bestaanszekerheid van de betreffende individuen en groepen. Dat neemt niet weg dat deze witte raven gevolgd worden door een contingent van 'onbekwamen'. Hoe vaak komt het niet voor dat allerlei kranten en krantjes zich - bij wijze van spreken - bedienen van een leraar moraal die op free-lance basis voor de kunstredactie een artikeltje moet plegen? Toen de BMCie laatst een persconferentie organiseerde voor *Voader* en onze dramaturg en ikzelf een uur lang een uiteenzetting hielden over Strindberg, zijn werk en de vertelling die de BMCie beoogde, volgde daarop prompt de vraag of de voorstelling ook "voor te lachen was". Het bekwaamheidsniveau laat zich in dit voorbeeld duidelijk raden. Dit is het soort pers dat de heer Brook, en niet alleen hij, als ondermijner beschouwd. Maar het is voor een land dat sowieso een achterdochtige houding heeft t.o.v. kunst niet zo verwonderlijk. Het beeld dat dit verdrukte land heeft over de kunstenaar - en potsenmaker en bohémien - is exemplarisch voor de benadering van kunst; niet alleen van de pers maar ook van de overheid. "Het is iets wat er nu eenmaal bijhoort."

Net zozeer als ik dat van toneelmakers verwacht dat zij hun bedrijf ter harte nemen vanuit integere artistieke overwegingen, evenzeer verwacht ik van de pers een integere reflectie. Dus geen lastercampagnes, roddelrubrieken en tipgeversrecensies. Als ik eerlijk ben tegenover mezelf weet ik bij de première maar al te goed waar ik in m'n vertelling in de fout ga; dus verwacht ik van de goede recensent dat hij dat ziet en mij eventueel een richting aanwijst.

Wat met de onbekwame recensent of hij die de regels van de integriteit

overtreedt? De onbekwame is waarschijnlijk onbekwaam omdat hij zijn eigen onbekwaamheid niet beseft; daaraan valt dus weinig te veranderen. Tenzij je je nog de inspanning wil getroosten om meewarig je schouders op te halen. Maar wat met hem/haar die apert de deontologische regels overtreedt? Zo ontstaat vandaag in Vlaanderen de tendens, die in Nederland furore maakt, waarbij de recensent zichzelf belangrijker vindt dan wel het theater dat hij verondersteld wordt te dienen. Als het artikel van Oud Huis Stekelbees klopt dan betreft het hier zulk een geval. De recensent is in de fout gegaan en dat is net zo min gepermitteerd als een klungelend artiest. Het zou van kwaliteit getuigen moest de betrokkene in zijn artikel toegeven dat wat hij schrijft niet volgens de regels van de kunst is en derhalve zijn stukje de naam recensie niet waardig is.

Hoe dient de artiest om te gaan met een dergelijk fenomeen? Natuurlijk is er de gekrenkte eer - wie zou zich niet in zijn kruis getast voelen - maar... Hoezeer ik mij ook moge geamuseerd hebben met het wervingsartikel van Oud Huis Stekelbees, toch vind ik niet dat de verenigde theatermakers mee op die kar moeten springen en de zaak tot een openlijke oorlogsverklaring drijven. Laten we niet vergeten dat deze geestigheid enkel opgaat voor de happy few en het publiek de goedbedoelde knipoog nauwelijks begrijpt. Vermits het onze plicht is als gesubsidieerde artiesten theater te maken voor het publiek en niet voor theater-

makers, lijkt het mij deontologisch ook juist dat een dergelijk dispuut met de betrokkene zelf wordt uitgevochten en niet als een onverhuld machtsspel via de krant. Waar zou dit overigens eindigen? Let wel, ik heb smakelijk gelachen.

Misschien komen we via die weg op het terrein dat Brook suggereert namelijk: de *cohabitation* tussen pers en toneel. Het ideaalbeeld dat hij tekent heb ik concreet één keer toegepast met name bij *de Meeuw*. Lang voor de première organiseerde ik - wat ik overigens altijd doe - openbare repetities maar in dit geval in aanwezigheid van een paar critici die ik waardeerde. Eén recensent weigerde, omdat hij vond dat dat deontologisch niet kon, en op de aanwezigheid van de anderen kreeg ik later in het milieu te horen dat ik mij "ver-hoereerde" tegenover de pers. Daarom heb ik die eenmalig gebeuren niet meer herhaald ondanks de zinvolheid ervan. Het wereldje is blijkbaar te klein voor ruimdenkendheid. Nog steeds wordt mij verweten dat ik ooit Wim Van Gansbeke zou gecast hebben om later goede recensies te krijgen. Nou ja, als het zo gemakkelijk zou gaan, dan vraag ik mij af waarom Wim niet al lang vast verbonden is aan het KVS-gezelschap.

Het utopia is dus blijkbaar niet realiseerbaar. Misschien brengt dit debat ons een stapje in de richting van het "Brook-model".

Luk Perceval
Antwerpen, 11 december 1990

*Pilobolus Dance
Theatre
New York*